

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. ^{Ref.}
^{Ser.} 416

Title: *Agrayana Paddhati*

Surat

416

आश्रयण पद्धतिः॥

: Agrayana Paddhati		: Title
:	:	: Author
:	:	: Editor
:	:	: Year, Vols.
:	:	: Publisher
416	:	: Remarks

श्रीः वर्णाक्षयामाकाग्रयणं शरदिब्रीह्याग्रयणं तस्यकालः रेवतीपर्वद्वयं देवदिनं रुक्मिकादि विंशत्यंतेषु यत्पुण्य
 १ मात्मानु कुलं नक्षत्रं देवनक्षत्रसंज्ञं अन्येषामपि नित्यकाम्यनेमिगितिकेष्ट्यादीनामनुक्तकालानामयंकालः तस्यान्ते प्र
 योगे पूर्वेषु नक्षत्रादीमुत्तराभाद्रपदकशांतं प्रति सरवंधं च कृत्वा श्वः स्नानादि पंचकं कुर्यात् आग्रयणदेवतायामनु
 त्पुण्याहवाचनं गार्हपत्यस्य पश्चादुपविश्य याः पुरस्तादित्यादि स्वर्गकाम आग्रयणेन यश्चेति रुपांशः
 त्रिरुच्यैः पुनः प्राणा नायम्य आग्रयणेन यश्च माणा न्वारंभणीयायश्चेति संकल्प्य अन्वारंभणीया
 यारस्यादिश्वः स ह्योवायश्चेति देवतासं कल्प्य श्यामाकाग्रयण इति त्रिरुपांशः त्रिरुच्यैः श्यामाकेष्टिरग्नि
 पोमावांश्यभागो लोभ्यः पयसि चरुः देवा आज्यपादित्यादिश्वः स ह्योवायश्चेति संकल्प्य अस्मिन्सा न्वारंभणी
 येश्यामाकाग्रयणेष्ट्या अध्वर्युना महर्षणे एवं ब्रह्मादीन् वृणुयात् अध्वर्युरिडा देव हूरित्यादि अग्निद्वयं विद्वयो
 स्तंभयोस्तंत्रे गान्वाधानादि कुर्यात् इष्टिद्वयं संनिधातेन्यायेन इध्मावाहः संभरणादि पृथक् दशपूर्णमासवत् क
 र्यात् संतिष्ठते न्वारंभणीया ब्राह्मणतर्पणांतान विस्तृते त्रेवतं श्वः प्रातर्हुते ग्निहोत्रे न ह्यदानीमेव वा पाणिं सं
 मर्शना निपात्रासादने स्फेनसह च रुराली संमेषणमिति शम्यादृष्टदुपलपिष्टोदपनीमेषणचर्जसादयति

प्रणयणै ब्रह्मनुपयः प्रणेष्यामि अनयापयः प्रणयानि निर्वापि प्रोक्षणादियथा देवतं यज्ञयोगानंतरं गार्हपत्ये स्नानं
 वदाज्यं संस्कृत्य स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वा हवनीये कुक्षे समिधमाधायाज्याहुतीन् हुति शतायुधाय विष्वा स्वाहा
 इन्द्राय दे० अपरे चतुर्गृहीतं गृहीत्वा ये चत्वारः प० सर्वे स्वाहा ह्यावापृथिवीभ्यामिदं पुनश्च० ग्रीष्मो हेमंत० स्यामु स्वाहा
 श्रीष्म क्रतुभ्य इ० पुनश्च० इदुवराय० स्यामु स्वाहा इदुवसरपरिवसरसंवसरभ्य इ० पुनश्च० भद्रान्नः श्रेयः स०
 स्योनः स्वाहा देवेभ्य इ० एकमेव चतुर्गृहीतं पंचधेयं न्ये पुरस्तात्सिद्धं कृतो ज्यानीवा होमः चरुखात्युपधानकाले
 आदेव यज्ञं वह्न्यंगारमावस्यंते पुनरितरः पवित्रमानीतं प्रणीता दुग्धांश्च रुरालीमधि श्रयति क्रवासि प० ह० तां प्र
 दक्षिणमंगारेः परिविनुयात् निर्दग्धमिति तस्यांतरः पवित्रं तंडुलानावपति धूमसर्वविष्वायुषः आज्ये निरूप्या
 पिश्रित्यो भेषयति कृत्य अग्नेहव्यः रक्षस्वेत्कृत्वा अधिदहंतं प्रपयतेति वाचं विस्तृते त्र अग्नेणोत्करंतं गानि
 सः स्तूर्यते पुस्कवः सादयित्वा पल्यागार्हपत्यावेशणादि हविरुद्वासने आप्यायतां स० सा सोमाय जुष्टमभिधा
 दयामि उद्वासयति श्रत उत्स्रा० आद्रो भुवं नस्य गोपाः अंतर्वेद्यामासाद्य स्कवमाज्यस्य पूरवितेत्यादि आ
 ५५ ५५ भागा विष्टामेषणेन पूर्वार्धाच्चरोरवदयनाह सोमाया नु ब्रूहि अत्याक्रम्य सोमं यजं यजमानः

सोमायेदं। सोमस्याहं देवयज्यया करे तारे तो धिषीयेत्यनुमंत्रणं स्विष्टकृतमवदायाज्यखा
 ल्याः कवेण कृतेति मधुश्च स्वाहा मधवइदं। माधर्वश्च स्वाहा माधवायेदं। शक्रश्च स्वा
 हा शक्रायेदं। शक्रं विश्वस्वाहा शक्रचयइदं ४ नपार्वणहोमः चरुमेषणमादाय वष
 दूते हुत्वा मेषणमनुप्रहृत्य संस्त्रावेणाभिजुहोति सो ददुः स्यात्क्रमेत्यादि इडाभक्षुणं वे
 श्वदेवां चरुखात्वीद्यावापृथिव्यमश्वशकमात्रमेकमिति स्येन सह मेषणेन चरुमे
 क्षणं दारुपात्रासहेककपालोद्दासनाथं पात्रांतरे मित्यादि वैश्वदेवचरोः पयसि श्रप
 णपक्षे अपः प्रणीतांतथेव पात्रांतरे पयः प्रणयेत् पयः प्रणेष्ट्यामीति निर्वापा
 दिषु यथा देवतमूहः आज्यानि होमः

पूर्ववत् अभिवचनात् पूर्वोत्तरोडाशीयविभागः चरुस्थाल्यां उत्तर एक कपालमुपरधाति भुवमसि ॥ अंगाराधिवासने। १४
 गूणामं स्व। योगमंत्रं। मधुर्देव। पूष्णास्तदपि न एवं विमोक्तः। एक कपालोद्दासने पात्रांतरे स्थोनं कुरुपत्तीर्य तस्मिन्नेककपा
 लमुद्दास्यावधाय प्रभृतमाज्यमानीया विष्टुं कुर्यात् ऐंद्राग्नयागानंतरं। विश्वेभ्यो देवेभ्यो नु ब्रूहि। अपरार्धावां
 वराय पूर्वाधार्वा वैश्वद्यत्यभिधारयति। प्रत्यनक्त्य त्याक्रम्याश्राव्य प्रत्याश्राविते विश्वां देवान्यज वषट्कृते जुहोति।
 विश्वेभ्यो देवेभ्य इदं। विश्वेषां देवानां मूहं यां प्राणैः सायुज्यं गमेयं। इत्यनुमंत्रणं। द्यावापृथिवीभ्यामनु ब्रू
 र्हीत्युक्ता पुरोडाशं सर्वजुहोमादायाभिधारयति। अत्याक्रम्याश्राव्य प्रत्याश्राविते द्यावापृथिवीयज। व
 षट्कृते सुवा अपर्यावर्त्तयेन्प्रातिष्ठितं जुह्यादगं संस्त्रावेणाभिजुहोति। द्यावापृथिव्यो र्हं देवयज्यमो भ
 योर्लोकयोर्ऋध्यासं। भूमानं प्रतिशंग मेयमिति वानुमंत्रणं। स्विष्टकृदिडागो रेक कपालस्याशयादवदा
 नं पूर्वमाज्यस्थाल्याः सुवेण जुहोति। नभश्च स्वाहा। नभसइदं। नभस्यश्च स्वाहा। नभस्यायेदं। इषश्च स्वाहा।

३

इषायेरं। उर्जश्चस्वाहा। उर्जयेरं। स्विष्टकृतमेषणमनुग्रह्यसंस्त्रावेणाभिजुहोतीत्यादिश्यामाकाग्रयणेप्रति
 ग्रहः। ब्रह्मणेगामितिवा। यथादेवतमुज्जितिवाचनं। यजमानभागप्राशनेप्रजापतेरित्येतस्यस्थाने। भद्रान्नः
 श्रेयः। स्तोत्रः। ब्राह्मणतर्पणान्तं समानं संतिष्ठते यवाग्रयणं। इदं वै कल्पिकं ॥ श्रीः ॥ याः पुरस्तादित्यादिश्री
 परमेश्वरप्रीत्यर्थं श्रीहिश्यामाकाग्रयणाभ्यां तंत्रेण यक्ष्ये। त्रिमनसा त्रिरुचैः। तन्मदित्यादि ओं तथेत्यंतमुक्त्वा
 श्रीहिश्यामाकाग्रयणां संबंधिहविः। श्रीहिमयौ पुरोडाशौ। श्रीहिमयश्चरुः। श्यामाकः पयसिचरुः पंचप्रयाजाः।
 अग्नीषोमावाज्यः। इंशग्नीविश्वेदेवाः सोमोद्यावापृथिवी इति प्रधानदेवताः। देवा आज्यः अग्निः स्विष्टः।
 त्रयोनुयाजाः। सूक्तवाकशः। अष्टौ पत्नीसः। एवमात्मकेन यक्ष्ये। अस्यां श्रीहिश्यामाकाग्रयणे स्यां अध्वर्यु
 वामहं वृणे। एवं ब्रह्मादीन् अध्वर्याग्नीध्रश्च। इडादिजपतः। अध्वर्युः। देवा गालुविरोः। ततो विहरणपक्ष
 अग्नीविहृत्य ममाग्नेवर्च इत्यान्वाधानादि कौटुकरणां तं कृत्वा। ततस्त्वां त्रयो विशांति धेत्यहः। ततः कर्म ३

णेवामित्यादिपात्रासादने त्रयोदशकपाला निहोस्थाल्यौ मेषणद्वयं स्फुर्यश्च दंडं प्रणीता प्रणयनद्वयं। आज्यस्थाली च।
 हा रुपाभ्यामहाशयपात्रं। ततो ब्रह्माणं दक्षिणं शययिष्यांस्तृणादिः। प्रणयने ब्रह्मन्नपः पयः प्रणेष्यामीति
 विशेषः। अनया पयः प्रणयानीत्यंतंति विशेषः। वेवायत्वेत्यादिपुरोडाशीय प्रेक्षणे। मित्रस्य वां वक्षुषा प्रेक्षे
 सैष्टं मासं विजाथां मावां हिंसिषं। उरुणी वाताय। अपउ० मित्रिः सुगित्यादि०० निर्वपेत्यंतं कृत्वा। देवस्य वा
 हस्तौभ्यामिंद्राग्निभ्यां जुष्टं निर्वपामि। तथैव सहायपात्रे। विश्वेभ्यो देवेभ्योजुष्टं पात्रांतरे। सोमा यजुष्टं निर्वप
 पामि। श्यामाकान्। तथैव पूर्वस्मिन्कोष्ठे। द्यावापृथिवीभ्यां जुष्टं निरुमानं मिमर्शने। इमे देवानो। इमे जनः सह।
 स्फाल्ये वां नारीत्ये। उर्वतरिक्षमन्वितं। अदित्यावा मुयस्थौ सादयामि। अग्ने हव्यः। शस्वः। देवो व इत्यादि प्रोक्षि
 तासथेत्यंतं। देवस्यत्वाभ्यामिंद्राग्निभ्यां वो जुष्टं प्रोक्षामि विश्वेभ्यो देवेभ्यः सोमा यद्यावापृथिवीभ्यां। सकृन्
 त्रेण हिस्तृण्यो। शुंधध्वमित्यादि त्रिष्फली कर्तवा इत्यंतं नवानां त्रींशव घातकाले श्यामाकानुपोषयंतं।
 पुनरग्नेस्तनूस्सीत्यादि श्यामाकानां त्रिष्फली कर्तवा इत्यंतं करोति। नात्र हविष्कृत्ये पाग्नीध्रप्रेषोनस्तः। ततः

ज्याऊ

पर्यायेण प्रक्षालनं तं नेण निनयनं । एतच्छुद्धेव ता कृत्वा । ततः यस्तु योगानंतरं गार्हपत्ये स्मार्तवराज्यं संस्कृत्य सुविंशतु
 र्गृहीतं गृहीत्वा हवनीये समिधमाधायोत्पुहोति । शताधुधाय शतवीर्याय शतोत्तयेभिमातिषाह । शतं योनः श
 रदो अजीतो निद्रो नेषरतिदुरिता निविश्वा स्वाहा । इन्द्रायेह । अपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वा । ये चत्वारः पथे यो देवयानां
 ओं तराद्यानां पृथिवी वियंति । तेषां यो अज्या निमजीति मावहस्तस्मै नो देवाः परिदत्ते ह सर्वे स्वाहा । देवेभ्य इह । अपरं
 चतुर्गृहीत्वा । श्री ओहं मंत उत नो वसंतः शरद्वर्षाः सुवित नो अस्तु । तेषां मन्त्रानां शतशो रदानां निवात एषामभवे
 त्यामस्वाहा । श्री ओहं मंत वसंत शरद्वर्षाभ्य इह । अपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वा । इन्द्रं वत्सराय पौर्वित्सराय संवत्सराय
 रुणुता वृहन्नमः । तेषां वयः सुम तोयदियानां ज्योत्स्नीता अहंता स्यामस्वाहा । इन्द्रं वत्सराय पौर्वित्सराय संवत्सराय
 इह । अपरं चतुर्गृहीत्वा । भद्रान्नः श्रेयः समं नो देवाः स्त्वया वसेन समं शीमां हिवा । स नो मयो भूः पितो अवि
 शस्व शंतो कायंत नुवस्योनः स्वाहा । देवेभ्य इह । ततः अवधूतमित्यादि । देवस्य भ्यामिन्द्राग्निभ्यां जुष्टं मुभि
 वषामि द्यावा पृथिवीभ्यां । वाष्पानि कुरुता रदित्यंते । धृष्टिरसीत्यादि । ऐन्द्राग्निं द्वादशैकपाठां न्युपधाय ।
 असं वपंती वि

४

प्रणीतानुगुणं च हस्तं शरमावर्त्य तेषु तिरः पवित्रमासीत् प्रणीतो दक्षां च रुक्मां लीमधि श्रयति ।
 लीमाधि श्रयति

इन्द्राय शुक्रा मित्यंते पुनरा देवयजं हेत्योदि । ध्रुवा मिष्टिर्वी । निरुधः शो । पुनस्तथैव श्यामा कवस्थाली पुनरा देवयजं वे
 त्यादि एक कपालं । १२ गुणाः स्वात्तप्यस्वेत्येक कपाले विशेषः । यद्गुमे कपालं पूष्णास्तपि । शुक्रां । मंती रधि श्रयतीत्या
 दिसं वपने । देवस्य स्वा । हस्ताभ्यामिन्द्राग्निभ्यां जुष्टं संवषामि द्यावा पृथिवीभ्यां । आहवाप आनयेत्यादि । जनय
 त्वैत्वा संयोमीत्यंते । यथा देवतमभि मृशति । इन्द्राग्निभ्यां त्वो । विश्वेभ्यो देवभ्योः । तं डुलान् । सोमाय नः श्यामा
 कान् । द्यावा पृथिवीभ्यां त्वो । द्यावा पृथिवीयं त्वेति विकल्पः । मरवस्य शिरोसीत्यादि प्रथता मित्यंते कृत्वा । धु
 र्मास्थ विश्वायुषः । इति स्थाल्यां तिरः पवित्रं तं डुलानावावपति । पुनस्तथैव सौम्यस्थाल्यां तिरः पवित्रं श्यामाक
 वं डुलान् । पुनः मरवस्य शिरोसीत्यादि एक कपालं न्युपधाय ततः महीनां पयोसीत्याज्यं निरूप्य गार्हपत्ये धि श्रय
 त्ति । त्वं वं गृहीत्वा दिभ्यो हव्यः शस्वेति वर्वाः संब्रह्मणा पृथ्व्यस्वेत्यादि त्रिताय स्वाहेत्यंते कृत्वा । अयं वेद इ
 त्यादि । अग्नीदितस्त्रिहरेत्यंते कृत्वा । अहमनुत्तरमित्यादि हविरुह सनकाले ऐन्द्राग्निं मुह्यस्य आप्यायंतामि
 त्यादि वर्वा रुद्रासनं । तत्र विशेषः । पशूनां तेजसां विश्वेभ्यो देवभ्यो जुष्टं मुभिघोरयामि । १२ तउत्तमोति ज नितम

गीरसः प्रतिगृह्यत्वेन प्रतिगृहीयात् अन्नसावित्रान्याधोनिर्वलिः इति विद्यारण्याः हविः शेषोद्वास
 नादि उज्जितिवार्चने अग्नेरहमुज्जि० सोमस्याहमुज्जि० इंद्राग्नोरह० विश्वेषां देवानामह० सोमस्याह०
 ह्यावापथिव्योरह० देवानामाज्यपानामित्यादियज्ञमानभागप्राशने प्रजापतेरित्येतत्सुखाने भद्रान्नः
 श्रेय० भूषितो आविः स्योनः ततो द्विरावम्यसोम्ययज्ञमानभागप्राशने अग्निः प्रथमः प्राश्नातु सहि
 वेद्यथा हविः शिवा अस्मभ्यं मोषेयीः कृणोतु विश्वचर्पणः ॥ इति प्राश्नीयात् आश्वावितमि
 यादिब्राह्मणतर्पणांतं समानं तत्र प्राकृतप्रणितांतो विमोकांतो वयः प्रणीता विमोकेन विशेषः
 समुद्रं चो प्राहिणोम्यशिरंतः स्वां योनिमर्षिगच्छत ॥ उत्तरार्धं प्रकृमिवत घृतप्रणीता विमोके वि
 शेषः समुद्रं च प्राहि० गच्छत ॥ अहिद्वः प्र० महूतं इति ७ इत्यागयणं शेषपधतिः